

Temat lekcji: Pajęczaki – stawonogi, które mają cztery pary odnóży.

Przeczytaj poniższy tekst ☺

Pajęczaki są stawonogami, których ciało zwykle składa się z głowotułowia i odwłoka. Zamieszkują różne środowiska. Zdecydowana większość tych zwierząt żyje na lądzie. Należą do nich na przykład pospolite u nas pająki i kosarze (pajęczaki o silnie skróconym ciele i bardzo długich, cienkich odnóżach) oraz spotykane w strefach cieplejszych niż nasza skorpiony o potężnych, przypominających szczypcę raka, odnóżach gębowych. Oddychają powietrzem atmosferycznym, a chitynowy pancerz chroni je przed utratą wody.

Pająki posiadają 4 pary odnóży krocnych wyrastających z głowotułowia. Na odwłoku odnóża nie występują. Z przodu głowotułowia pajęczaki mają oczy oraz odnóża gębowe. Jedna para odnóży gębowych jest wysunięta poza obrys części głowowej i może wyglądać jak czułki, które jednak u pajęczaków nie występują. Narządy gębowe służą do chwytania i przytrzymywania ofiary, rozdrabniania pokarmu; pełnią też rolę narządu dotyku. Druga para odnóży

gębowych nakłuwa ciało zdobyczy i wprowadza do niego jad. Często jest używana do walki z napastnikami. W tylnej części odwłoka pajaków, po brzusznej stronie, znajdują się kądziółki przedne. Mają tam ujścia gruczoły przedne, produkujące ciekłą, białkową substancję, która po zetknięciu z powietrzem krzepnie w postaci nici pajęczej. Skorpiony posiadają na końcu odwłoka charakterystyczny kolec jadowy, dzięki któremu drapieżnik uśmierca ofiarę.

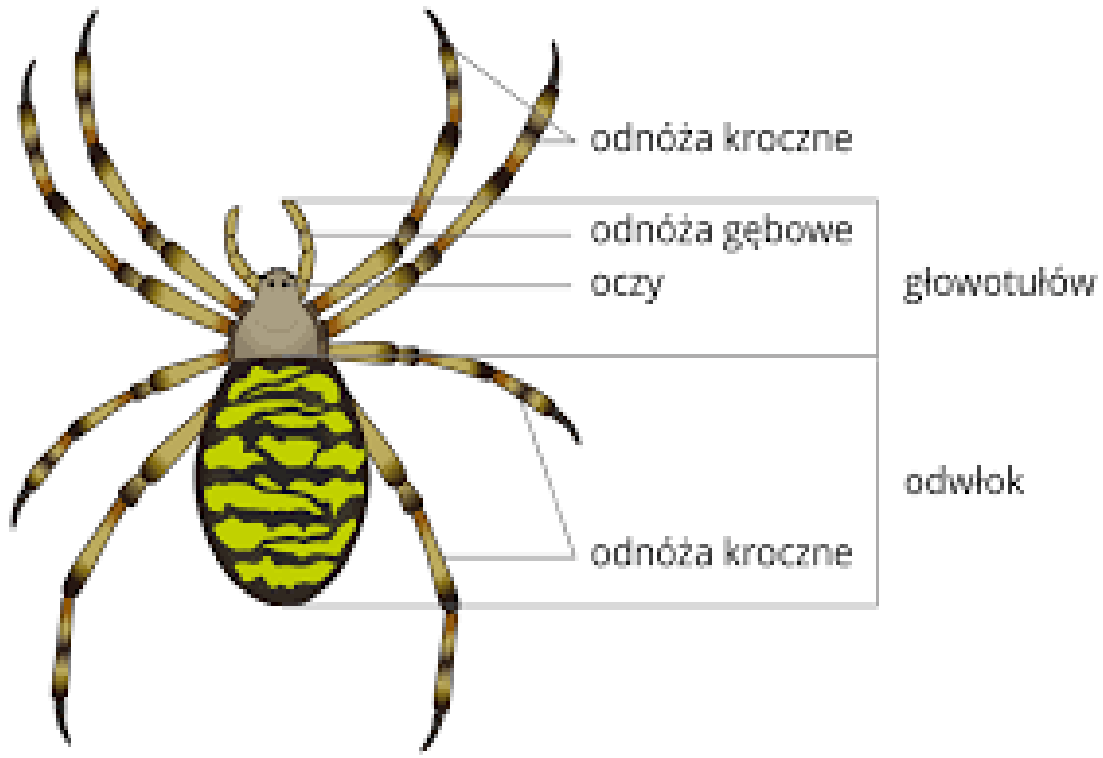
Pająki przędą różne typy nici. Jedne służą do budowy sieci łownych (pajęczyn) i nici asekuracyjnych, inne do oplatania schwytanych ofiar, jeszcze inne do budowy gniazd i kokonów, do wnętrza których składane są zapłodnione jaja. Niektóre pająki, zwłaszcza te małych rozmiarów, wytwarzają nić zwaną babim latem. Na pajęczynie, która powstaje z tych cienkich, długich nici, jej twórcy unoszą się w powietrzu i przemieszczają się z wiatrem na odległość nawet kilkuset kilometrów.

Do pajęczaków należą kleszcze – pasożyty zewnętrzne, które przenoszą ciężkie choroby, np. podobną do malarii babeszjozę, kleszczowe zapalenie mózgu czy boreliozę. Kleszcze występują na obrzeżach lasów liściastych i mieszanych, na polanach, w zaroślach i trawach do wysokości 1,5 m. Przesiadują na spodniej stronie liści, głównie na ich końcach lub na gałęziach w pobliżu ścieżek dzikich zwierząt, skąd są zbierane przez przeciskające się w gęstwinie ofiary. Aby uniknąć tych pasożytów, na wycieczkę do lasu trzeba zakładać odzież z długimi rękawami i nogawkami oraz nakrycie głowy, a po powrocie zmienić odzież oraz skontrolować, czy na ciele nie ma nieproszonych gości. Czasem łatwo przeoczyć kleszcze, gdyż larwy mogą mieć ledwo 1 mm długości. Gdy okaże się, że kleszcz wczepił się, należy usunąć go szybkim ruchem, chwytając tuż przy skórze. Nie należy smarować kleszcza tłuszczem, przypalać ani wykręcać, gdyż podrażniony może zwrócić do rany ślinę wraz z zarazkami. Trzeba pamiętać, że nie każdy kleszcz przenosi drobnoustroje chorobotwórcze, a ryzyko ich wstrzyknięcia, jeśli kleszcz żerował mniej niż dobę, jest niewielkie. Mimo to miejsce ukąszenia trzeba obserwować. Pojawienie się kolistego zaczerwienienia skóry wokół ranki oraz objawy podobne do przeziębienia: bóle głowy i kończyn, uczucie ogólnego rozbicia, rzuty gorączki wymagają konsultacji lekarskiej.

Inne pajęczaki, które mogą być groźne dla człowieka, to mikroskopijne roztocza żyjące w kurzu domowym, pościeli, materacach. Żywią się szczątkami organicznymi. Ich odchody przyczyniają się do występowania alergii, których objawami są katar, kaszel, astma oskrzelowa, zapalenie skóry.

Do grupy roztoczy należy też świerzbowiec. Mierzy ok. 0,4 mm. Draży w naskórku kanaliki, żywi się tkankami, powoduje silne swędzenie. Wywołuje świerzb, bardzo zakaźną chorobę przenoszoną przez kontakt bezpośredni.

Napisz i narysuj do zeszytu:

1. Pajęczaki to stawonogi żyjące głównie na lądzie. Posiadają 4 pary odnóży kroczone, położonych na głowotułowiu.
2. Skorupiaki oddychają zwykle za pomocą skrzel tlenem rozpuszczonym w wodzie, a pajęczaki tlenem atmosferycznym.
3. Wśród pajęczaków występują drapieżniki tkające sieci łowne, pasożyty (także człowieka) i saprofity.

Zadanie do wykonania:

Wymień 5 nazw pajaków żyjących w Polsce.